

PWYLLGOR CRAFFU GOFAL DYDD IAU, 1 CHWEFROR 2024

Yn bresennol: Y Cynghorydd Beth Lawton (Cadeirydd)

Y Cynghorwyr: Linda Ann Jones, Menna Baines, Meryl Roberts, Gwynfor Owen, Linda Morgan, Dewi Jones, Angela Russell, Rheinallt Puw, Anwen J Davies, Elwyn Jones, Jina Gwyrfai ac R Medwyn Hughes.

Swyddogion yn bresennol: Llywela Haf Owain (Uwch Ymgynghorydd Iaith a Chraffu) ac Annes Sion (Arweinydd Tîm Democratiaeth).

Eraill a wahodwyd:

Huw Dylan Owen (Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol)

Yn bresennol ar gyfer eitem 5:

Hedd Thomas (Pennaeth Cynorthwyol Tai ac Eiddo)
Cara Owen (Rheolwr Prosiect Arweiniol (Cynllun Gweithredu Tai)

Yn bresennol ar gyfer eitem 6:

Cyng. Dilwyn Morgan (Aelod Cabinet dros Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant)
Cyng. Elin Walker Jones (Aelod Cabinet dros Blant a Chefnogi Teuluoedd)
Marian Parry Hughes (Pennaeth Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd)
Alun Gwilym Williams (Uwch Reolwr Busnes Oedolion, Iechyd a Llesiant)
Cadi Morus Parry (Prentis Cefnogi Busnes Iechyd a Gofal Cymdeithasol – Arsylwi)

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorwyr Einir Wyn Williams, Gareth Coj Parry, Sasha Williams ac Eryl Jones-Williams.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Datganodd y Cynghorydd Gwynfor Owen fuddiant i eitem 6 os yn trafod materion am yr elusen Gorwel neu Cynnal Gofalwyr – bu i Gorwel gael ei drafod a gadawodd y cyfarfod ar gyfer yr elfen hon.

Derbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan Cynghorydd Elwyn Jones ar gyfer eitem 6 gan ei fod yn aelod o Fwrdd GISDA sy'n derbyn arian ond nid oedd yn fuddiant a oedd yn rhagfarnu ar felly nid oedd angen iddo adael y cyfarfod.

3. MATERION BRYD

Dim i'w nodi.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion cyfarfod blaenorol y pwyllgor hwn, a gynhaliwyd ar yr 23 Tachwedd 2023, fel rhai cywir.

5. CYNLLUN GWEITHREDU TAI

Cyflwynwyd yr adroddiad gan nodi fei bod yn rhoi trosolwg o'r cynnydd sydd i'w weld ar y Cynllun Gweithredu Tai. Amlygwyd fod cynnydd da i'w weld ers mabwysiadu'r Cynllun yn ôl yn mis Ebrill 2021 gyda:

- 241 tŷ cymdeithasol wedi'i adeiladu
- 202 tŷ gwag wedi dod yn ôl i ddefnydd
- 32 o unedau digartrefedd wedi neu wrthi'n cael ei godi
- 64 grant prynwyr am y tro cyntaf wedi'u rhoi er mwyn adnewyddu tai gwag
- 633 o grantiau addasiadau tai wedi'u dyrannu i alluogi pobl anabl barhau i fyw yn eu cartrefi.

Mynegwyd yn gyffredinol fod yr adran yn teimlo yn gryf eu bod yn cynnig amrywiaeth o gymorth ac ymyraethau ac o ganlyniad fod y cynlluniau yn diwallu anghenion unigolion mewn gwahanol ardaloedd o'r sir.

Tywyswyd yr aelodau drwy'r prosiectau gan gychwyn a "Datblygu ein tai eu hunain prynu tai preifat a phrynu tir adeiladu ar gyfer y dyfodol". Nodwyd fod y tri phrosiect yn anelu i gynyddu'r cyfleoedd sydd ar gael i bobl Gwynedd gan berchen neu rentu tŷ addas ar gyfer eu hanghenion. Eglurwyd o weithredu'r cynlluniau prynu ac adeiladu tai yn llwyddiannus yn ystod cyfnod y Cynllun Gweithredu Tai, bydd y Cyngor wedi codi 90 o dai ac wedi prynu 100 arall fydd ar gael i'w gosod i drigolion Gwynedd. Amlygwyd fod sawl datblygiad ar y gweill ar hyn o bryd gyda chwe datblygiad mewn lleoliadau megis Bangor, Llanystumdwy a Llanberis ar gamau gwahanol yn y broses.

O ran y Cynllun Prynu i Osod, nodwyd fod 18 o dai bellach wedi'u prynu gyda 6 arall yn y broses o gael eu prynu. Eglurwyd fod y tai yma yn cael eu prynu ar draws y sir ac mewn lleoliadau ble gellir ymateb i anghenion tai bobl leol. Ychwanegwyd cyn gosod yr eiddo fod rhaid dod a'r tai i safon byw derbyniol a statudol, ac fod yr adran wrthi'n trafod eu trefniadau gosod. Eglurwyd o ran prynu tiroedd, fod tiroedd wedi'i prynu ym Mynytho, Llanystumdwy a Caernarfon er mwyn eu datblygu yn y dyfodol. O ran tai Cymdeithasol, mynegwyd fod y Cyngor yn parhau i weithio'n agos gyda'r Cymdeithasau Tai i roi Rhaglen Datblygu Tai Cymdeithasol ar waith yn y sir. Anelir i gyrraedd targed o adeiladu 700 o dai cymdeithasol ar draws y sir yn ystod oes y cynllun. Ategwyd hyd ym fod 241 o dai wedi'u codi, gyda 279 ar y gweill a bod y rhaglen yn llawn ar gyfer 2024/25.

Tynnwyd sylw at y Cynllun Grantiau gan nodi fod y Cynllun Gweithredu yn cynnwys nifer o gynlluniau sy'n ymwneud a dyrannu grantiau er mwyn cynyddu'r cyfleoedd sydd ar gael i bobl Gwynedd. Eglurwyd yn ddiweddar fod y Cyngor wedi agor grant cynlluniau adfywio cymunedol sy'n darparu grantiau i grwpiau cymunedau ddarparu unedau byw i bobl leol. Nodwyd ers dechrau'r Cynllun fod 633 o addasiadau wedi'u gwneud i alluogi pobl i aros yn eu cartrefu. Eglurwyd y gall hyn gynnwys man addasiadau megis gosod rampiau neu waith strwythurol megis codi estyniadau neu addasu ystafelloedd. Tynnwyd sylw at Grantiau Tai Gwag i brynwyr tro cyntaf, gan amlygu fod tai gwag a fu'n arfer bod yn ail gartrefi bellach yn gymwys ar gyfer y grant.

Amlygwyd fod y sefyllfa yn parhau i fod yn ddyrys yn y maes digartrefedd gyda 70 i 100 o bobl yn cyflwyno eu hunain yn ddigartref bob mis a bod 217 mewn llety

argyfwng yn ôl ym mis Rhagfyr 2023. Pwysleisiwyd nad yw'r cyflenwad tai a llety a chefnogaeth yn ddigonol i ymateb i'r galw ac i ymdopi a'r pwysau sydd ar y gwasanaeth. Eglurwyd fod yr adran wedi penodi dau swyddog arbenigol i gefnogi unigolion sy'n cyflwyno'n ddigartref neu mewn peryg o fod o ganlyniad i broblemau iechyd meddwl neu gamddefnyddio sylweddau. Nodwyd fod 52 o unigolion wedi derbyn cefnogaeth gan y swyddogion.

Mynegwyd yn ystod Pwyllgor Crafu blaenorol fod yr adran wedi cydnabod fod angen gwella'r cyfathrebu rhwng yr Aelodau ac o ganlyniad mae'r adran wedi diweddarau tudalen benodol ar y Mewnrwyd Aelodau ac lansio map sy'n dangos lleoliadau rhai o'r prif gynlluniau sydd naill ai wedi'i gwblhau neu ar y gweill.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn:-

- Diolchwyd am yr adroddiad a holwyd os oes pryder am yr arian sydd ar gael ar gyfer addasu tai i bobl ag anableddau gan ei fod yn cael ei ariannu drwy grantiau.
  - o Nodwyd fod pryder gan fod prisiau wedi cynyddu yn enwedig ar ôl Covid. Eglurwyd fod cyllidebau yn dynn ac nad yw'r ffigyrau ar hyn o bryd yn ddigonol i ddiwallu anghenion pob unigolyn.
- Nodwyd fod sôn am gynllun i addasu tai gweigion ac amlygwyd fod arian cyfalaf ar gael i'w prynu ond dim sôn am arian refeniw er mwyn caglu rhent ac i gynnal yr eiddo. Gofynnwyd sut y bydd y Cyngor yn cynnal a chadw'r eiddo.
  - o Nodwyd drwy'r cynlluniau fod yr incwm yn cael ei ddefnyddio ar gyfer ad-dalu'r buddsoddiad ac fod arian i gynnal a chadw'r eiddo wedi ei gynnwys. O ran arbenigedd i edrych ar ôl yr eiddo eglurwyd fod trafodaethau yn cael eu cynnal ar hyn o bryd ac y bydd cyhoeddiad yn fuan. Pwysleisiwyd fod y Cyngor yn gweithio yn agos iawn a'r cymdeithasau tai.
- Holwyd beth yw'r tueddiadau o ran digartrefedd yng Ngwynedd - hynny yw a yw'r niferoedd yn cynyddu er bod poblogaeth y sir yn lleihau. Tynnwyd sylw yn gyson i beth yw'r rheswm dros ddigartrefedd, o ble mae'r unigolion yn dod ynghyd a gosod tai i bobl leol.
  - o Mynegwyd fod nifer digartref yn uchel tu hwnt ac fod nifer o ddiffiniadau gwahanol i ddigartrefedd. Amlygwyd fod natur digartrefedd yn amrywiol ond fod materion fel tor perthynas a'r hinsawdd economaidd yn cael ei amlygu yn gyson. Nodwyd fod pwysau cynyddol i'w weld yn dilyn Covid a newid deddfwriaethol ac nad yw hyn yn broblem i Wynedd yn unig ond i'w weld yn un cenedlaethol.
  - o O ran cyswllt â Gwynedd amlygwyd fod gan y mwyafrif sy'n nodi eu hunain yn ddigartref gyswllt lleol i Wynedd. Pwysleisiwyd yr angen iddynt amlygu eu cyswllt â Gwynedd er mwyn cyrraedd meini prawf rhestr digartrefedd. Eglurwyd os nad oes cyswllt lleol i'w gweld yng Ngwynedd gellir eu cyfeirio yn ôl i awdurdod ble mae cyswllt clir i'w weld. Eglurwyd yn ogystal fod angen cyswllt clir a Gwynedd os ar restr aros tai cymdeithasol yn ogystal yn unol â'r Polisi Tai Cymdeithasol.
  - o O ran tai i bobl leol eglurwyd fod rhai tai gydag amod person lleol, a bod blaenoriaeth yn cael ei roi i unigolyn a chyswllt lleol wrth osod tai cymdeithasol. Pwysleisiwyd yr angen i drafod gyda'r adran gyfreithiol os am drafod rhoi amod lleol ar bob cartref.
- Gofynnwyd beth yw oes y Cynllun Gweithredu Tai ac os yw'r cynllun yn cyrraedd ei dargedau.
  - o Nodwyd mai 2026/27 fydd blwyddyn olaf y cynllun, ond ei fod yn datblygu yn ystod ei oes a bod rhai cynlluniau yn mynd tu hwnt i oes y cynllun.

Mynegwyd o ganlyniad i natur y cynllun y bydd canran uchel o'r cynnydd yn cael ei weld o ganol i ddiwedd y 6 mlynedd. Pwysleisiwyd fod yr adran yn monitro yn chwarterol ond fod nifer o'r prosiectau wedi'u clymu o ran hinsawdd ariannol y farchnad. Yn gyffredinol, nodwyd fod y cynllun yn cyrraedd mwyafrif o'i dargedau.

- Amlygwyd fod llai cynlluniau datblygu tai a nifer isel o ymgeiswyr am grant tai gwag ym Meirionydd a gofynnwyd os oes rhesymau dros hyn.
  - o Mynegwyd o ran cynlluniau datblygu tai fod yr adroddiad yn amlygu 6 cynllun tu hwnt i Feirionydd ond fod yr adran yn parhau i edrych am safleoedd penodol ym Meirionydd.
  - o O ran grantiau tai gwag nodwyd yr angen i gynnal sesiynau penodol yn Ne'r Sir er mwyn trio codi ymwybyddiaeth o'r grantiau ac i dargedu ardaloedd ble mae'r nifer sydd yn cymryd mantais i'w weld yn isel.

- Holwyd o ran cefnogaeth i unigolion oedd yn ddigartref o ganlyniad i drais yn y cartref pwy oedd yn darparu'r gefnogaeth sydd ar gael iddynt.
  - o Eglurwyd fod pecynnau cymorth yn cael eu hariannu drwy arian grant a bod nifer o ddarparwyr yn cael ei defnyddio ar draws y sir er mwyn sicrhau fod y gefnogaeth yn cael ei gynnig gan unigolion ag arbenigedd.

- Amlygwyd fod yr adroddiad yn nodi arbedion sydd i'r gwasanaeth iechyd o ganlyniad i gefnogi unigolion aros yn eu cartrefi. Nodwyd siom nad yw'r Llywodraeth ddim yn cymryd sylw o hyn. Holwyd o ran cyllid os yw'r adran yn gwneud defnydd o bob ceiniog o grant tai cymdeithasol sydd ar gael, ac os mai'r Cyngor sydd yn ei dderbyn ac yna ei basio ymlaen i'r Cymdeithasau Tai. Yn ogystal â hyn gofynnwyd os oes modd defnyddio arian wrth gefn y Cyngor i ddefnydd adeiladu tai cymdeithasol gan ei gynnig fel morgais i'r Cymdeithasau Tai.
  - o Nodwyd fod £12.3m yn dod i Wynedd dros 3 blynedd, a'u bod yn gwneud defnydd llawn o bob ceiniog ac wedi manteisio ar fwy o arian yn ogystal. Eglurwyd fod y Cyngor mewn sefyllfa gref gyda nifer o gynlluniau wrth gefn yn barod i fynd. Nodwyd fod y Cyngor yn gweithio gyda'r Cymdeithasau Tai i sicrhau fod y Cyngor yn blaenoriaethu ble a pa fath o eiddo fydd yn cael ei adeiladu. O ran arian ychwanegol nodwyd fod gan Gymdeithasau Tai fynediad i amrywiaeth o gronfeydd ychwanegol ond fod arian ychwanegol yn gallu effeithio ar gyfradd o arian fydd ar gael o grant Tai Cymdeithasol.

- Mynegwyd fod nifer o safleoedd sydd o eiddo'r Cyngor ddim yn cael eu defnyddio ar hyn o bryd a holwyd os yw'r lleoliadau yma yn cael eu hystyried fel lleoliadau i gartrefi.
  - o Eglurwyd fod pob math o leoliadau yn cael eu hystyried a bod yr adran edrych ar diroedd ac adeiladau sydd berchen y Cyngor. Amlygwyd ar rai achlysuron fod defnyddio'r lleoliadau yn gostus ac yn anodd eu trosi i fod yn gartrefi yn rhwydd. Amlygwyd fod angen i eiddo fod o safon benodol ac o fewn rheoliadau penodol. Gofynnwyd i unigolion a oedd a lleoliadau posib i gysylltu gyda'r adran er mwyn eu hasesu, er mwyn cadw defnydd o adeiladau yn lleol.

- Holwyd beth yw'r diffiniad o Dŷ Gwag, ac os yn derbyn grant tŷ gwag i'w ail wneud os oes rheoliadau fod rhaid i unigolyn fyw yn y tŷ yn dilyn derbyn y grant.
  - o Eglurwyd fod y diffiniad yn un penodol sydd i'w wneud a statws treth Cyngor y tŷ. Nodwyd disgwyliad i unigolion ddefnyddio'r tŷ fel cartref yn dilyn hyn ac nid fel ail gartref.

- Amlygwyd fod niferoedd oedd mewn llety argyfwng dros y Nadolig yn hynod uchel a gofynnwyd pa fath o lety sy'n cael ei gynnig gan y Cyngor, os yw'n gost effeithiol a pa mor gyflym mae unigolion yn symud ymlaen o'r lleoliadau yma.
  - o Eglurwyd fod y llety argyfwng yn cynnwys amrywiaeth o lety ond fod mwyafrif yn westai a lleoliadau gwely a brecwast. Pwysleisiwyd fod y lleoliadau yn gallu bod yn anaddas o ganlyniad i stoc eiddo sydd ar gael. Mynegwyd fod yr adran yn blaenoriaethu i greu llety dros dro addas, ac amlygwyd yr angen i weithio yn nes gyda'r sector breifat yn ogystal. Mynegwyd ar gyfartaledd fod unigolion yn symud allan o lety argyfwng wedi 200 diwrnod.
- Holwyd faint o gyngor sydd yn cael ei gynnig i bobl sy'n prynu am y tro cyntaf er mwyn iddynt allu bod yn llwyddiannus wrth ymgeisio yn erbyn pobl eraill.
  - o Eglurwyd fod grantiau ar gael i gynorthwyo prynwyr tro cyntaf ac eu bod wedi bod yn cael ei hyrwyddo gan arwerthwyr tai lleol. Efallai fod angen edrych ar hyn i sicrhau ei fod yn cael ei wneud ac efallai yn ceisio canolbwyntio ar leoliadau penodol.
- Cynigwyd i wneud cais i'r Fforwm Craffu am Ymchwiliad Craffu I'r Polisi Gosod Tai Cymdeithasol er mwyn gweld pa mor wydn yw'r drefn ac i fynd o dan groen y polisi

PENDERFYNWYD

- 1) Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau
- 2) Gwneud cais i'r Fforwm Craffu am Ymchwiliad Craffu I'r Polisi Gosod Tai Cymdeithasol er mwyn gweld pa mor wydn yw'r drefn ac i fynd o dan groen y polisi

6. GWAITH ATALIOL A GOMISIYNIR I'R TRYDYDD SECTOR

Cyflwynwyd yr adroddiad gan ddiolch yn fawr iawn am y cyfle i drafod cyfraniad y trydydd sector. Nodwyd fod eu gwerth yn amhrisiadwy ac ei bod yn holl bwysig i fod yn craffu eu gwaith ynghyd a chraffu mesur gwerth y sector yn ogystal. Cydnabuwyd dyled enfawr i waith y trydydd sector, yn enwedig gyda'r sector gyhoeddus yn crebachu am eu bod yn ymateb yn gyflym a hyblyg. Pwysleisiwyd yr angen i sicrhau fod y Cyngor yn cael y gwerth mwyaf o arian i sicrhau y gwasanaeth mwyaf effeithiol.

Diolchwyd i aelodau'r pwyllgor am yr ymholiad i edrych i mewn i'r maes hwn. Nodwyd ei bod wedi bod yn gyfle i godi ymwybyddiaeth o waith sydd yn digwydd. Ategwyd y diolch i'r maes yn ogystal gan bwysleisio eu bod yn cael eu cyfri fel partner hynod bwysig i'r Cyngor.

Mynegwyd fod y cais gan y pwyllgor wedi bod yn amserol tu hwnt ac wedi galluogi'r adrannau i ail edrych ar eu contractau. Pwysleisiwyd fod yr adroddiad hwn yn edrych ar fudiadau yn y maes gofal yn unig ac ar fudiadau sydd yn derbyn cyfraniadau ar gyfer costau rhedeg yn unig ac nid ar gyfer comisiynu gwasanaethau penodol. Tynnwyd sylw fod yr adroddiad yn amlygu materion sydd wedi codi dros y blynyddoedd diwethaf ynghyd â materion hanesyddol sydd am fod yn heriol i ddygyddod a hwy ac edrych ar sut i adeiladu ar y gwaith yma. Nodwyd fod cyfarfod wedi ei gynnal bythefnos yn ôl ble trafodwyd y sefyllfa ariannol a chyhoeddwyd y bydd arian ar gyfer 2024/25 yr un peth a dderbyniwyd yn 2023/24 ynghyd ac amlygu'r amserlen i drafod y ffordd ymlaen ac i gomisiynu i'r dyfodol.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn:-

- Amlygwyd fod yr adroddiad yn dangos anghysondeb o ran lefel y manylder a dderbynnir a'r wybodaeth perfformiad y gofynnir amdano gan y trydydd sector, a gofynnwyd a oes gwybodaeth bellach wedi ei dderbyn.
  - o Nodwyd yn syml fod angen i fudiadau adrodd ar beth maent yn ei wneud gyda'r arian a dderbynnir. Cytunwyd bod anghysondeb ar draws y sector, a bod angen cysoni'r wybodaeth sydd yn ei dderbyn.
- Holwyd beth yw'r trefniadau o ran monitro ac os yw'r Cyngor yn cael gwerth am arian.
  - o Diolchwyd i'r Pwyllgor Craffu am ddod a'r mater i sylw'r adrannau, nodwyd fod llawer o wybodaeth yn dod yn ôl i'r Cyngor ond fod y drafodaeth wedi ysgogi'r ddwy adran i gael system galed i fonitro ac i gysoni ar draws y sector.
- Amlygwyd mai dim ond rhai o'r mudiadau trydydd sector sydd i'w gweld yn yr adroddiad a bod rhai mudiadau i'w gweld ar goll.
  - o Eglurwyd fod yr adroddiad yn canolbwyntio at waith ataliol yn yr adran Oedolion ac yr Adran Blant. Amlygwyd fod adrannau eraill megis yr adran Tai ac Eiddo yn defnyddio mudiadau trydydd sector i redeg gwasanaethau ataliol, ac efallai fod angen cael mewnbwn adrannau eraill sydd yn gorgyffwrdd. Pwysleisiwyd fod y mudiadau sydd yn cael eu trafod yma ar gyfer y grant craidd ac nid ar gyfer prynu gwasanaethau ganddynt. Amlygwyd fod nifer o fudiadau ychwanegol i'r hyn sydd yn yr adroddiad hwn, ond fod yr adroddiad yn amlygu sut mae adrannau yn comisiynu gwaith gan y trydydd sector ac wedi amlygu fod mwy o waith angen ei wneud.
- Holwyd os yw'r disgrifiad o waith yr elusen Gorwel yn ddisgrifiad priodol ac yn disgrifio'r gwaith maent yn ei wneud.
  - o Nodwyd bydd yr adran yn edrych ar y mater i sicrhau ei fod yn gywir.
- Nodwyd balchder o'r gwaith sydd wedi ei wneud a bod y defnydd o gytundeb lefel gwasanaeth yn llawer mwy proffesiynol na beth oedd yn cael ei gynnisg flynyddoedd yn ôl.
- Amlygwyd pryder am gytundebau angen eu harwyddo, gan fod cytundebau yn rhoi sicrwydd i'r mudiadau am ddyfalbarhad cynlluniau yn ogystal ag arian 2024/25.
  - o Eglurwyd fod yr adrannau yn gobeithio y bydd y gwaith hwn yn golygu y bydd modd cynnisg cytundebau tymor hir a fydd yn galluogi'r mudiadau i gynllunio ymlaen. O ran yr elfen ariannol eglurwyd fod yr arian yn aros yr un fath ac nad oedd chwyddiant yn cael ei ystyried am 2024/25.
- Holwyd pa elfennau o wasanaethau statudol sy'n cael eu darparu gan sefydliadau sy'n cynnisg gwasanaeth ataliol ac os oes arian yn cael ei dorri a oes peryg i ddyletswyddau statudol beidio cael eu cyflawni.
  - o Nodwyd fod elfennau o waith yn cael eu comisiynu megis cynnal gofalwyr. Mynegwyd fod angen efallai trafodaeth am yr elfennau statudol ac i gysidro hynny ar wahân. O ran yr elfennau adran Plant nodwyd fod dau faes penodol - fel ymyrraeth gynnar ac atal sydd yn rhan o raglen Teuluoedd yn gyntaf, a bod y gwaith hwn yn cael ei ariannu drwy grantiau penodol.
- Holwyd os oes bwriad i gomisiynu gwaith ataliol drwy gystadleuaeth agored i'r dyfodol.

- Eglurwyd ei fod yn opsiwn i'r adran Oedolion ei gysidro i rai gwasanaethau ond fod angen sicrhau fod gwasanaeth yn debyg ar draws yr holl sir. Nodwyd ei bod yn gystadleuaeth agored yn yr adran Blant ac y bydd cylch ail-dendro yn 2025.
- Wrth edrych ar yr adran Blant, holwyd os oes bwriad i gomisiynu Barnardos i wneud gwaith Tîm Cefnogi Teulu yn Arfon a Dwyfor a holwyd pam oedd y drefn yn wahanol ym Meirionydd.
  - Mynegwyd fod hyn wedi digwydd o ganlyniad i ddiffyg capasiti mewnol yn Meirionydd ac o ganlyniad penderfynwyd mynd i dendr.

PENDERFYNWYD

- 1) Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau gan groesawu y syniad o drefn trawsadrannol i fonitro grantiau.
- 2) I dderbyn adroddiad cynnydd ar y maes gan yr adrannau yn 2025.

7. PROTOCOL DISGYN / CWYMPO

Cyflwynwyd yr adroddiad gan nodi fod yr eitem wedi codi yn dilyn cwestiwn a godwyd gan y cyn-gadeirydd peth amser yn ôl, sef be ddylai pobl ei wneud os yw unigolion yn disgyn yn eu cymunedau. Nid oedd yn gwestiwn ble roedd modd ymateb iddo yn syth, ond wedi peth drafod gydag Ymddiriedolaeth Ambiwlans Cymru a chyd-weithwyr ym Mwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr amlygwyd nad oes dim protocol cenedlaethol 'na rhanbarthol i'r mater hwn. Eglurwyd fod protocol "I Stumble" yn cael ei ddefnyddio gan yr ymddiriedolaeth, y Bwrdd Iechyd a rhai awdurdodau lleol eraill ond fod y protocol hwn yn edrych ar sut i gynorthwyo unigolion os yn disgyn a sut i ddelio ar ôl disgyn. Amlygwyd nad oedd y protocol yn delio gyda'r cwestiwn sef sut i ymateb os yw unigolion yn disgyn ac ambiwlans ddim ar gael am 8-10 awr, a pa gyngor y gellir eu rhoi i ofalwr.

Mynegwyd fod gwaith wedi ei wneud i gyfieithu ac i ychwanegu at system "I Stumble", ac yn benodol at rhan "Amser Aros Hir iawn?". Pwysleisiwyd fod y sylwadau yn rhai arwynebol ond nad oes modd mynd i lawer o fanylder gan ei bod yn sefyllfa anodd iawn ymateb iddi gan fod pob achos yn wahanol. Eglurwyd fod Cyfarwyddwr Rhanbarthol Therapyddion Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr yn hapus i roi bathodyn y Bwrdd Iechyd arno. Ychwanegwyd y bydd ymgynghoriad ar y ddogfen yn cael ei gynnal er mwyn gweld os oes ffordd well o rhannu'r wybodaeth. Yn dilyn hyn, nodwyd y bydd hyfforddiant yn cael ei gynnal i ofalwyr mewnol ac i ddarparwyr allanol.

Yn ychwanegol i hyn, nodwyd fod swyddogion o fewn Ymddiriedolaeth Ambiwlans Cymru yn eiddgar iawn i ddechrau peilot yng Ngwynedd i weld os oes modd lleoli offer i godi unigolion sydd wedi syrthio mewn lleoliadau addas o fewn cymunedau, ac i hyfforddi gwirfoddolwyr lleol ar sut i'w defnyddio. Nodwyd eu bod yn disgwyl i gael cynllun penodol o ran lleoliadau a.y.b., ac er yn wahanol i'r protocol eglurwyd ei fod wedi datblygu o ganlyniad i'r sgysiau sydd wedi codi.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn:-

- Diolchwyd am yr adroddiad gan eu llongyfarch ar greu adroddiad clir, i feddwl na oedd protocol mewn lle cyn hyn. Amlygwyd efallai fod angen i'r elfen 'Amser Aros Hir iawn?' efallai mewn lliw arall er mwyn tynnu sylw ato.
- Holwyd os oes amserlen ar gyfer cynnal hyfforddiant ar y protocol ar y cyd gyda'r Bwrdd Iechyd, neu os oes amserlen ar gyfer y cynllun peilot.

- Nodwyd o ran yr hyfforddiant nad oes amserlen bendant ond na ragwelir rheswm dros oedi ac y bydd gobeithio modd i'w cynnal yn ystod y gwanwyn yn barod at dymor yr haf a'r hydref.
- Ychwanegodd o ran y cynllun peilot nad oes dyddiad ond y bydd y Cyfarwyddwr Corfforaethol yn parhau i'w holi er mwyn cael amserlen mewn lle.
- Holwyd os oes modd creu taflen i'r cyhoedd wedi iddo gael ei dderbyn gan ei bod yn holl bwysig i'r wybodaeth gael ei rannu ymhellach gan y bydd yn ddefnyddiol i bawb.
  - Mynegwyd nad oedd dim bwriad i wneud hyn ond nad oedd yn gweld unrhyw broblem i wneud hynny, gan na fuasai yn costio llawer i'w greu ac y byddai'n werthfawr iawn. Amlygwyd yr angen i feddwl at sut i ddosbarthu'r wybodaeth i'r cyhoedd.
- Nodwyd fod y cyn-gadeirydd y Cyng. Eryl Jones Williams, gan ei fod wedi nodi ei ymddiheuriad yn diolch yn fawr iawn am yr adroddiad.

PENDERFYNWYD

- a) Derbyn yr adroddiad a gofyn i'r Cyfarwyddwr Corfforaethol i ystyried dosbarthu'r wybodaeth i'r cyhoedd os yn bosib.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.30am a daeth i ben am 2pm.